

Sprawozdanie

komisyi górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawach
górnich.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy zdaje pod dniem 7. Września b. r. do L. 35.103/82. sprawę o czynnościach w przedmiocie:

1. badań głębszych pokładów ziemi;
2. badań geologicznych kraju i badań komisji fizyologicznej;
3. badań chemicznych około udoskonalenia sposobu destylacji oleju skalnego i zużycowania odpadów przy destylacji uzyskanych;
4. o udzieleniu stypendyów celem wykształcenia górników w zawodach specjalnych i użyciu na te pod 1—5 uchwalonych funduszków krajowych, na koniec
5. o wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu w przedmiocie uregulowania stosunków prawnych przemysłu naftowego, tudzież w przedmiocie uregulowania opłat skarbowych i podatków.

ad 1. Komisya konstatuje z zadowoleniem, iż badania warstw głębszych utworów karpackich odbywają się po myśli i w duchu uchwały sejmowej z dnia 22. Października 1881. i zgodnie z potrzebą przemysłu naftowego w rozmaitych okolicach strefy podkarpackiej, w ten bowiem sposób powinny się odkryć znaczne terrena ropodajne z widokami tem większemi pod względem rozwoju i trwałości przedsiębiorstw tamże założyć się mających, ileż oprócz dziś znanych wierzchnich poziomów ropodajnych odkryć się winny głębsze i spodziewanie obfitsze, do których jednak przedsiębiorcy o własnych siłach prawdopodobnie dojść by nie zdołali.

Aby jednak umożliwić odkrycia głębszych warstw ziemi w krótszym czasie i z mniejszemi kosztami, niż się to dziś dzieje, byłoby nader pożądanem, aby subwencye mogły być udzielane na udoskonalenie narzędzi i przyrządów techniczno-górnich a względnie na roboty lub próby ulepszonemi narzędziami o ile takowe według zdania ludzi fachowych do udoskonalenia lub zmiany dzisiejszego systemu robót prowadzić by mogły.

Dla przykładu przytoczymy tu sposób wiercenia i rurowania otworów świdrowych przy użyciu rur amerykańskich, dla tego tak nazwanych, ponieważ w Ameryce tylko w ten sposób skonstruowanymi rurami otwory świdrowe bywają zabezpieczane. — Korzyści używania rur o ścianach silnych, łączonych ze sobą mufami gwintowaemi a przedłużanemi w sposób ten w miarę postępu wiercenia zaprzeczyc się nie da, ileż pobjając je za pomocą kafara, z góry w otwór wiercony zabezpiecza się nader szybko ściany utworu, opadające tem łatwiej, im są większe i ostrzej nachylone, — a właśnie w takich pokładach wiercenie i rurowanie na sposób dziś praktykowany jest nader trudnem i kosztownem.

Rur takich w Austrii nie wyrabiają, sprowadzane z zagranicy są z powodu cła nader kosztowne, a więc dla przedsiębiorców nieprzystępne; — a przecież byłyby próby niemi nader pożądane i nader doniosłe dla wielu okolic naftowych a szczególnie tam, gdzie oprócz niestałości terenu i przyływu znaczny wody, następuje częstokroć trudności nie dopokonania.

Przekroje szybów subwencyonowanych, wystawione na wystawie w Przemysłu przez Wydział krajowy wykazały obok postępu robót sposób protokołowania warstw ziemnych pod względem ich jakości, kierunku i nachylenia, — tych tak ważnych momentów dla rozkładu szybów na terenie dotyczącym w przyszłości, — a za przykładem tych prac poszli inni przedsiębiorcy w tych okolicach, w których głębsze badania są prowadzone, jakoż już na wystawie przemyskiej przedstawiono przekroje szybów z rozmaitych kopalń.

Dla pożytku kopalń w rozmiarach szerszych z doświadczeń i spostrzeżeń w szybach subwencyonowanych i rozpowszechniania sposobu prowadzenia przekrojów szybów byłoby do życzenia, aby postęp robót subwencyonowanych od czasu do czasu publikowano, a w tym celu proponuje komisya czasopismo wydawane przez krajowe towarzystwo dla opieki i rozwoju górnictwa i przemysłu naftowego w Gorlicach „Górnik“, które specjalnie sprawy naftowe traktuje i w sferach interesowanych najwięcej jest rozpowszechnionem.

ad 2. Sprawozdanie Wydziału krajowego wykazuje, które okolice kraju naszego zoologicznie zostały zbadane, — iż uwzględniono tu głównie potrzeby przemysłu naftowego, — iż przedewszystkiem skierowano badania geologiczne w te okolice, w których górnictwo naftowe więcej się rozwinęło, gdzie przeto można było zebrać pewniki pod względem jakości i rozciągłości warstw ropodajnych a względnie terenów, tudzież pod względem pojawiania się w nich oleju skalnego, poczem dopiero zwrócono się do terenów i okolic pod powyższym względem niejasnych lub wcale dotąd nieznanych, — iż rezultaty tychże badań geologicznych i mapy w czasopiśmie fachowem „Kosmos“, które komisya dla tego rodzaju prac za odpowiednie uznaje, częścią są już publikowane lub niebawem mają się zapublikować i na tej podstawie z większem prawdopodobieństwem i na znaczniejszych obszarach strefy podkarpackiej przedsiębiorstwa górnictwo-naftowe zakładać będzie można, — iż opinia geologów w kierunku rozjaśnienia trudnej kwestyi podziału pojedynczych poziomów warstw karpaccich według ich wieku znaczne zrobiła postępy, jednak jeszcze zupełnie ustaloną nie jest, — iż sprawa eksploatacyi fosforytów zwróciła na siebie uwagę, — byłoby przeto pożądaniem, aby dokładnie został zbadany sposób odbudowy tych pokładów.

Zgadając się zupełnie z kierunkiem i sposobem badań geologicznych przez Wydział krajowy zarządzanych i uznając wielką prawdziwie doniosłość i użyteczność tychże badań dla rozwoju górnictwa krajowego w ogólności a naftowego w szczególności, przyszła komisya po rozpatrzeniu czynności krajowej Rady górniczej (utworzonej przez Wydział krajowy w myśl uchwały sejmowej z r. 1878) do przekonania, iż chcąc osiągnąć tak większe rezultaty z badań głębszych warstw ziemnych, jak i w celu rozjaśnienia niektórych wątpliwości, które przy badaniach się nasuwały, niemniej z badań geologicznych więcej ożywiona i łączna czynność tak całej Rady górniczej

jak i pojedynczych jej sekcji byłaby nader pożądaną, i nie wątpi komisya, iż mężowie wchodzący w skład teje Rady górniczej, którzy dotąd z prawdziwym przejęciem się ważnością i doniosłością czynności teje Rady górniczej prace swe sprawom krajowym tak chętnie poświęcali, i nadal tymże sprawom nie odmówią swego poparcia.

Według zdania komisji byłoby pożądanem, aby Rada górnicza była uzupełnioną a względnie pomnożoną, aby w skład teje Rady weszli ludzie, którzy już po utworzeniu teje Rady odznaczyli się pod względem naukowym lub praktycznym około górnictwa lub przemysłu z niem w związku będącego, aby między innymi krajowe towarzystwo dla opieki i rozwoju górnictwa i przemysłu naftowego w Galicyi w krajowej Radzie górniczej stale było zastąpionem; — aby dla spraw naftowych osobna sekcya była utworzoną; aby sekcye te w pewnych okresach czasu stale oznaczonych obradowały, a czynność ich do wiadomości wszystkich członków krajowej Rady górniczej były podawane; — aby przynajmniej raz do roku ile możliwości przed zebraniem się Sejmu krajowego cała Rada górnicza mogła odbyć swe posiedzenie i obraz czynności jej za peryod roku dotyczącego, tudzież ewentualne jej wnioski Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu przedkładanymi.

ad 3. Przyjmując sprawozdanie Wydziału krajowego o badaniach chemicznych, mającym na celu udoskonalić sposób destylacji oleju skalnego i przeróbki odpadów przy teje uzyskanych do wiadomości, uznaje komisya górnicza konieczną potrzebę dalszego prowadzenia prac w kierunkach rozpoczętych. Potrzeba zmian w postępowaniu około przeróbki oleju skalnego jest obecnie u nas tem więcej uzasadnioną, ileż fabryki zagraniczne w tym dziale znacznie nas wyprzedziły a metoda processów chemicznych przy wyrobach rozmaitych produktów naftowych stanowi tajemnice dotyczących zakładów fabrycznych. Przemysł krajowy walczyć musi z konkurencją produkcji rumuńskiej, uwzględnionej przy ułożeniu taryfy celnej, która z dniem 1. Września b. r. poczęła obowiązywać — już niebawem przyjdzie mu podjąć walkę z konkurencją nafty Bakuńskiej, która tamże jak wiadomo w zadziwiająco wielkich masach bywa eksploatowaną, a nawet z konkurencją wewnątrz państwa, jakoż we Fiume założoną ma być fabryka celem destylacji oleju skalnego obcego pochodzenia przez banki wiedeńskie przy znacznych ulgach i zwolnieniach ze strony Rządu węgierskiego; a ponieważ nadto na naftę krajową używaną do oświetlania nałożony jest podatek konsumcyjny, przeto przeróbka oleju skalnego powiinna zwrócić się przedewszystkiem do wyrobu olejów smarowych i tłuszczów rozmaitego rodzaju podatkwowi niepodlegających, aby wartość produktu surowego choć w części w dzisiejszej utrzymać mierze i dopomódz w ten sposób do podtrzymania przedsiębiorstw górniczych.

Ze względu jeszcze, iż przedsiębiorstwa prywatne nie rozporządzają urządzeniami laboratoryjnymi, które stosownie do metody przeróbek skonstruowanemi być mają, iż nadto laboratoria w zakładach naukowych aparatów do prób specjalnych nie posiadają i takowe każdym razem sprawić nie mają obowiązku; komisya uznaje potrzebę prowadzenia dalej badań chemicznych i użycia w miarę potrzeby reszty ze sumy na rok bieżący preliminowanej, -- a zarazem przyznaczenia na cele takichże badań chemicznych kwoty 3000 zł. w. a, na rok 1883., w której to kwocie mieściłaby się zarazem nagroda konkursowa ogłoszona uchwałą Wydziału krajowego z dnia 20. Kwietnia 1881 r. l. 15.849.

Nadmienić tu jeszcze należy, iż byłoby pożądanem, aby kierunek i plan robót chemicznych przez powołanych do tego chemików Radzie górniczej a względnie odpowiedniej jej sekcji do zbadania i zatwierdzenia był przedłożonym, aby uniknąć nakładów na prace, które już z góry na podstawie dzisiejszych teoryi i doświadczeń chemicznych żadnego nie mogą wydać rezultatu.

Nie chcąc jednak obciążać nadto budżetu krajowego wnosi komisya zmniejszenie funduszu na stypendya dla górników chcących kształcić się w zawodach specjalnych kraj nasz najwięcej obchodzących, ze sumy przez Wydział krajowy preliminowanej 2.400 zł. w. a. 1.300 zł. w. a.

ad 4. Uchwałą sejmową z 21. Października 1881. przeznaczony na stypendya celem wykształcenia górników w zawodach specjalnych, kraj nasz najwięcej obchodzących, — fundusz wstawia się na rok 1883. tylko w kwocie 1.300 zł. w. a. ze względów powyżej pod 3 przytoczonych i z uwagi na okoliczności w sprawozdaniu Wydziału krajowego przytoczone, iż w roku bieżącym dla braku zgłaszających się stypendya uczniom górniczym w takiejże kwocie były rozdane, a wreszcie według zdania komisji część funduszu na głębokie wiercenia przeznaczonego na cele specjalnych doświadczeń i prób technicznych obrócić by można.

ad 5. Przedmiot uregulowania stosunków prawnych górnictwa naftowego dobiega pożądanego kresu. Projekt do ustawy znajduje się już w Radzie Państwa i będzie w ciągu najbliższej sesji prawdopodobnie załatwionym, poczem część druga ustawy Wysokiemu Sejmowi ma być przedłożoną.

Zaś co do sprawy uregulowania należytości prawnych od interesów pomiędzy właścicielami gruntu a przedsiębiorcami, co do podatków zarobkowych i dochodowych, to jak wykazuje sprawozdanie Wydziału krajowego, sprawy te dotąd przez Wys. c. k. Rząd, mimo dwukrotnych w ostatnich dwóch latach rezolucyj, załatwionymi nie zostały, a są one w dzisiejszym stanie rzeczy, kiedy na produkt krajowy nałożonym został wysoki podatek konsumcyjny, dotkliwy pod względem wysokości opłaty jak niemniej pod względem sposobu poboru i kontroli, tem większej wagi i doniosłości.

Zaprowadzenie podatku konsumcyjnego pociągnęło za sobą konieczność pomnożenia kapitału zakładowego i obrotowego w fabrykach krajowych, — pomnożenie sił manipulacyjnych z powodu meldowania o odejściu transportów i opłaty z góry przypadającego na wysłać się mającą ilość towaru w c. k. urzędzie podatkowym, podatku, — co wszystko połączonem jest z kosztami, których przedtem nie bywało, — częstokroć wydarzyć się muszą spóźnienia wyjścia towarów po za czas jednej godziny, która w zameldowaniu była oznaczoną, co pociąga za sobą nowe zameldowanie tegoż samego transportu, nową opłatę i podania o zwrot poprzednio wpłaconej należytości, co wszystko przeprowia producentów krajowych o koszta i straty, których premia wynikająca z różnicy cyfry podatku konsumcyjnego do cyfry cła na produkt zagraniczny nałożonego, — w stosunku do premii dawniejszej o tylko około 80 ct. w. a. wyższą, — żadną miarą pokryć nie zdoła.

Jeżeli się nadto zważy, iż Rumunia przy ułożeniu nowej taryfy celnej w stosunku do nafty z innych krajów pochodzącej, wzięta została w opiekę na niekorzyść produkcji krajowej, iż skutkiem przejściowych postanowień przy wprowadzeniu w życie nowej taryfy celnej i zaprowadzeniu podatku konsumcyjnego konsumenci i wielcy handlarze naftą w produkt ten się zaopatrzyli i z tego powodu zbyt jest utrudnionym na czas dłuższy, — iż ruch handlowy skutkiem przepisów do opłaty podatku konsumcyjnego się odnoszących w przyszłości będzie tamowanym, — iż nakoniec skarb państwa z produkcji krajowej już w drodze podatku konsumcyjnego bardzo znaczne będzie ciągnął korzyści; — to okazuje się, iż ponowienie rezolucyj sejmowych w tej mierze względem uregulowania opłat i podatków od przedsiębiorstw naftowych, dziś więcej, niż kiedykolwiek jest pożądanem i usprawiedliwionem.

Stosownie do powyższych uwag i wniosków komisji i Wydziału krajowego, wnosi komisya górnicza :

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawach górniczych przyjmuje się do wiadomości.

2) Oprócz sum przez Wydział krajowy na badania głębszych pokładów ziemi w poz. 158 rubr. XV. w kw. 10.000 zł. w. a., tudzież na badania geologiczne w poz. 159 t. r. w kwocie 3000 zł. w. a. i komisji fizyograficznej w kwocie 500 zł. preliminowanych, przeznacza się i wstawia w budżet na rok 1883:

na studia chemicznej przeróbki nafty i jej odpadów poz. 160 zł. 3.000*) w. a.;

na stypendya dla górników chcących kształcić się w zawodach specjalnych kraj nasz najbliższej obchodzących, poz. 166 zł. 1300**) w. a.

3) Sejm ponawia rezolucję z r. 1881 i wzywa c. k. Rząd, aby czy to w drodze ustawodawczej czy też rozporządzenia uregulował stosunki opłaty należności skarbowych przy nabywaniu prawa do poszukiwania i wydobywania nafty, wosku ziemnego i tym pokrewnych minerałów, tudzież aby uwolnił kopalnie nafty od podatków na czas lat 10 lub przynajmniej sprowadził takowe do takiej miary, w jakiej opłacają je kopalnie wykonywane na podstawie ogólnej ustawy górniczej, a mianowicie: uchylił zupełnie podatek zarobkowy a zastąpił takowy opłatą od przestrzeni według modły miarowego (Massengebühr) zaś podatek dochodowy zupełnie na czas powyższy zniósł lub przynajmniej w takim stosunku ustanowił, aby przedsiębiorstwa w rozwoju swoim nie były tamowane.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Dr. M. Fedorowicz.

*) zamiast 1200 zł. w. a.

**) zamiast 2400 zł. w. a.

